

nyújtóztatott, hanyattfekvő csontvázat. Az egyik csontváz szájában talált Árpád-kori érem datálja ezt az öt sírt.

1942 augusztusában alkalom nyílt arra, hogy ezen a helyen nagyobb méretű ásatást végezzünk. A munka két, egymástól kb. 180 m távolságra lévő területen folyt. Az első területrészt, a tanya mögött, az annak idején telepített szőlő folytatásában van. Itt feltártunk tíz, részben méhkas, részben szabálytalan formájú gödröt. A belőlük előkerült anyag szarmatakorinak bizonyult, s az 1. gödör három kis gömbölyű formájú edénye ennek a településnek a korát a Kr. u. III. század legvégére, illetve a IV. századra helyezi.

A másik területrészt a tanya előtt, ettől kb. 120 m-re keletre van. Itt kora

Árpád-kori temetőt tártunk fel. Feltártunk az ásatás során 50 sírt. Mellékleteik alapján két csoportra különülnek e sírok. Az egyik csoportban kengyel, zabla és a honfoglaláskori sírokra jellemző ezüst szívalakú pitykék kerültek elő, a másik csoportra az S formájú halánték karikák a jellemzőek. Érdekes megfigyelése az ásatásnak, hogy ez a két csoport területileg is elkülönül. Az egyik halántékkarikás csoportba tartozó sírból előkerült érem (iegekésőbb Szent László idejéből való) adja meg a feltárt temetőrész megközelítő korát. A temető csaknem teljes antropológiai anyagát a szegedi egyetem fajbiológiai intézete számára vettük fel.

Dr. Párducz Mihály.

Siedlung der Sarmatenzeit und Gräberfeld der Árpádenzeit zu Hódmezővásárhely-Kopáncs.

Ein Teil des städtischen Gebietes von Hódmezővásárhely heisst Kopáncs (Rain 10.); hier liegt die Farm von J. Szentí auf einer Erhöhung mit steilen Ufern. Das Ufer folgt das Bett des einstigen Gyúlóaders. In dem unweit des Rainweges liegenden Teile der Farm fand man im Weingarten Relikte, die zu Gräbern der Sarmatenzeit gehören (Perlen, Bronzearmringe, Keramik). Die im Jahre 1931 vorgenommene Probegrabung legte einige Gruben der sarmatenzeitlichen Siedlung frei, ferner fünf ausgestreckte, am Rücken liegende Skelette. Die Münze der Árpádenzeit, die wir im Mund eines der Skelette fanden, datiert die fünf Gräber.

Im August 1942. bot sich die Gelegenheit um Ausgrabungen an dieser Stelle vorzunehmen. Die Arbeit wurde an zwei Stellen vorgenommen, die ungefähr auf eine Entfernung von 180 M

voneinander liegen. Die erste liegt hinter der Farm in der Fortsetzung des Weingartens. Hier gruben wir zehn teilweise bienenkorbförmige, teilweise unregelmässige Gruben aus. Das daraus zum Vorschein gekommene Material stammt aus der Sarmatenzeit und die drei kugelförmigen Gefässe der Grube 1. weisen auf das Ende des III. Jahrhunderts n. Chr., beziehungsweise auf das IV. Jahrhundert hin.

Die andere Stelle ist vor der Farm, in einer Entfernung davon ungefähr auf 120 M nach Osten. Hier legten wir ein Gräberfeld der Früh-Árpádenzeit frei. An der Reihe der Arbeit wurden 50 Gräber geöffnet. Diese sondern sich nach ihren Beigaben in zwei Gruppen. In einer der Gruppen waren Steigbügel, Gebisse und silberne herzförmige Metallknöpfe, welche für die Gräber der Landnahmezeit charakte-

ristisch sind, in der anderen Gruppe gab es für diese Gruppe kennzeichnende Schläfenringe mit S-Form. Es ist eine interessante Beobachtung der Ausgrabung, dass die beiden Gruppen auch territorial separiert sind. In einem der Gräber, das der Schläfenringgruppe angehört, fand man eine Münze

(spätestens aus der Zeit von Ladislaus des Heiligen), welche die Zeit des ausgegrabenen Gräberfeldes festsetzt. Beinahe das ganze anthropologische Material des Gräberfeldes haben wir für das Rassenbiologische Institut der Szegeder Universität aus.

Dr. Mihály Párducz.

A Szárazér-dülői avar lovassír.

(Idetartozik a XII. tábla.)

Szárazér Hódmezővásárhely tanyavilágának DK-i részében elterülő határ rész. A szárazéri-dülő az Erzsébet-útra merőlegesen húzódó utolsó Hódmezővásárhelyhez tartozó dülő, melyet a környék lakói a határos Sámson község (Békés megye) miatt Sámson-oldalnak neveznek. E dülőben Rostás Márton, 634 számú tanyáján, vályogverés közben lovassírt talált. A leletéről értesítette Rózsa Sándor helybeli tanítót, aki a leletet a Polgármesteri Hivatalnak bejelentette. A polgármester úr felkérésére az Intézet 1942 augusztus 31-én küldött ki Tóth Gábor tanárjelölt hallgatóval. A sír feltárása után a következőket állapítottuk meg:

A földmunka következtében a csontváz felsőrészét feldúlták. A sír mélysége 190 cm. Irányítása DK-ÉNy, fejjel DK-nek. A balkarja a medencére hajlott. Hossza a tomportól a boka csontig 83 cm. A sír nagysága 190×120 cm volt. Mellékletei a következők: 1. A balkéz középső ujján vékony bronzkarika lenyomata látszott. — 2. A jobb medence peremén hosszúkas formájú, legömbölyített végű díszített csonttárgy (XII. 8.). Két végén kivastagszik s ellipszis alakú lyuk van rajta. A felületét a lyukak mellett és a közepén két koncentrikus kördíszes csontfaragás díszíti. A középső motivumból jobbra és balra rézsutosan egymás fölött két

kördíszes faragás. Mindkét oldala csiszolt; hátlapja díszítetlen. A díszített felület egy részén csontba ivódott zöldes patina figyelhető meg. — 3. A csonttárgy alatt kova (XII. 10.). — 4. A medence közepén ovális alakú bronzesat vaspeccekkal (XII. 9.). A csontváz baloldalán feküdt a ló, fejjel a férfi fejével egy vonalban. A lónak csak a fejét és az alsó lábszárcsontjait tették a sírgödörbe, úgyhogy azok zég-zugvonal formájában feküdtek egymás után. Az első két lábszárcsont érintkezésénél több mellékletet leltünk. — 5. Szegletes vasesat; pecke hiányzik (XII. 6.). — 6. Faragott, átlukasztott csontesüngőcske (XII. 7.). — 7–9. Három munkált csontszerszám (XII. 1–3.). — 10. Karikás vaszabla töredéke (XII. 4.). — 11. Vaskarika (XII. 5.), mely a töredékes zabla tartozéka.

A lelettárgyak közül különös érdeklődésre tart számot a díszített csontmelléklet. Hasonló csonttárgyat közöl Horváth Tibor¹ a kiskőrösi temető 17. sírjából. A töredék csonttárgy forma és díszítés tekintetében a mi példányunkkal azonos és a jobbkéznel feküdt. Előfordul a regölyi 108. sírban, csak két

¹ Horváth Tibor: Az illői és kiskőrösi avar temetők. A. H. XIX. kötet, XXV. 33. A sír kísérő mellékletei: 1. Sárga, korongolt palack; 2. vaskés.